

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: *DUMINEC'A.*

PRETIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a :
Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PRETIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sè se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Er banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA in ARAD.

Cuvântarea

*Inaltpréssintitului arhiepiscopului metropolitu Mironu
Romanulu la deschiderea sessiunei congresului na-
tionalu-bisericescu al archidiecesei transilvane, 1/13
Octomvre 1891.*

**Preasantiti Domni episcopi! Preastimati Domni depu-
tati congresuali! Iubiti fi sufletesci!**

La nou'a intrunire de adi a congresului no-
stru national-bisericescu, primiti din capulu locului
salutarile mele cordiale, cu care Ve intimpin aici, cá
pre reprezentantii bisericesci ai unui poporu de unu
milionu si jumetate de suflete, chiepati a luá in séma
desvoltarea culturala a acestui poporu pe terenulu
bisericescu, a cunosce eventualele pedeci interne sau
esterne, care stau in calea acestei desvoltari, a aflá
mijlócele potrivite pentru delaturarea acelora si preste
tot a continuá lucrarile incepute inainte de acést'a
eu doue decenii, pentru consolidarea si prosperarea
bisericeii nóstre nationale pe bazele credintiei, speran-
tielor si ale caritatii crescinesci.

Chiar si intre impregiurari mai normale cum
sunt ale nóstre de adi, si intr'o situatiune cu multu
mai favorabila, decât cum este cea actuala, ar fi
grele problemele, la a carora resolute v'ati anga-
giatu d-vóstra, preastimati domni deputati. Astadi
inse, când simtiulu generalu alu poporului nostru inca
nu este desvoltatu pana acolo, cá elu de sine se
afle caile cele mai sigure si mijlócele cele mai bune
ale prosperarei, când insusi clerulu nostru parochialu
inca nu este pusu pretutindenii in conditiuni favora-
bile pentru a-si implini sublim'a missiune cu resul-
tatele dorite de toti, si când unele rele sociali si de
alta natura au inriurare stricaciósa si asupra vietii
nóstre bisericesci, chemarea Domniilor Vóstre in a-

césta suprema corporatiune bisericésca devine si mai
dificila.

Cu tóte acestea eu me simtu indreptatitu a
sperá, ca D-Vóstre insufletiti de scopurile sublime,
care le urmaresce preste tot biseric'a ortodocsa u-
niversala si in specialu biseric'a nóstra nationala ro-
mana: luminarea, cultur'a, moralitatea, pacea si fe-
ricirea, veti continuá cu succese bune lucrurile con-
greseloru nóstre din trecutu si veti creá pentru is-
tori'a desvoltarei nóstre nationale bisericesci date
noue, care Ve vor asigurá gratitudinea posteritatii, si
vor dá acesteia impulsu pentru o nisuintia continua,
spre progrese salutarii in viati'a bisericésca.

Cuvintele preagratióse si adeveratu parintesci,
care le-am auditu si cetitu acum mai de curënd ros-
tite de Maiestatea Sa domnitoriulu imperatu si rege
alu nostru la adres'a bisericeii nóstre, ne dau o noua
garantia despre scutul preainaltu, la care póte contá
biseric'a nóstra nationala si institutiunile ei funda-
mentale din partea Maiestatii Sale, avend no ia per-
severá cu firmitate in credinti'a traditionala catra
preainaltulu tronu si in respectulu loialu fatia cu or-
ganismulu legalu alu statului. Éta dara o noue in-
curagiare pentru noi, de a lucrá barbatesce si cu cele
mai bune sperantie pentru desvoltarea ulterióra a
institutiunilor nóstre bisericesci, prin care propagand
cultur'a si moralitatea voim totdeodata se folosim
statului publicu si scumpei nóstre patrii, careia re-
manem devotati cu tóta caldur'a inimei.

Premitiend acestea si cerendu-mi inca de acum
scuse pentru neajunsurile, care prea usioru pot se
provina sub durat'a sessiunei nóstre din starea sdrun-
cinata a sanetatiei mele, — me alaturu cu tot sufle-
tulu la piósele rugaciuni, care se ridicara astadi in

acésta santa biserică catra Atotputerniculu Dumnedieu, pentru ajutoriulu cerescu la lucrările năstre congrasuale, si cu acést'a sesiunea ordinara a congresului nostru national-bisericescu pentru periodulu anilor 1890—1892 o daclar de deschisa.

Nr. 4460.

Taturor pt. inspectori scolari.*)

Inaltul Ministeriu reg. de cult si de instructiune publica ni-a trimis provocarea urmatória:

I.

Nr. 43.672.

Intru intielesul §-lui 4. din legea despre asile de baieti, articolul XV. din anul 1891. am trimis un cerculariu catra comisiunile administrative ale singuratecilor municipie in caus'a conscrierii pruncilor in etate de 3—6 ani, cari sunt obligati a cercetá scólele de infanti séu asilele de baieti. Amintitul cerculariu il trimite la pt. jurisdictiune diecesana in copia sub $\frac{1}{2}$. cu acea recercare, se binevoésca a-i reflectá pe preotii de sub jurisdictiunea sa, cá densii se spriginésca cu promptitudine pre antistiile comunali la efeptuirea acestei conscrieri si la rectificarea listelor de conscriptiune.

Budapesta, 24 Septembrie 1891.

Conte Csáky, m. p.

II.

Copi'a cerculariului din Ministeriu de cult si de instructiune publica dd. 24 Septembrie 1891 Nr. 43.672 catra comisiunile administrative ale taturor comitatelor:

§. 4. din articolul de lege XV. de la 1891 despre asilele de baieti, a enunciat obligamentul pentru pruncii de 3—6 ani se cerceteze scolile de infanti séu asilele de baieti. Acum este de lipsa, pentru efeptuirea legii, cá in fiecare comuna se se constateze numerul pruncilor celor indrumati la scól'a de infanti séu la asile de baieti. Dreptaceea Te provoc pre pt. Dta se indrumezi antistiile comunali ca numai decát, mergend dela casa la casa, si cu ajutoriul matriculelor de la preotii, se conscrie cu punctualitate pruncii de 3—6 ani, si la ocaziunea conscrierii se cerce a-si castigá despre fiecare prunc acea convingere, cá óre este pruncul, acasa séu aiuria, in continuu sub recerut'a ingrigire si priveghiare?

De óre ce obligamentul pruncilor la scól'a poporana este asia stabilit prin cerculariu din 31 Martiu 1878 Nr. 7280, cá se considera de obligat acel prunc, carele pana la inceputul anului scolariu, adeca pana in lun'a lui Septembrie, a implinit anul al 6 al etatiei, deci si la stabilirea obligamentului pentru

*) In textulu cerculariului de facia, publicat de noi in numerulu trecut. strecorandu-se unele erori esentiale, cari alteréza sensulu: a-stfelu pentru rectificarea acelor erori, lu retipárim in numerulu de facia in tóta extensiunea. Red.

asile trebuie se ne acomodám cu rigóre dupa amintitul termin si se ne conformám aceleuia, pentru cá cu inceperea obligamentului la scól'a poporana incéta obligamentul la asile.

Intru intielesulu acestor'a, acum la conscrierea presinte, are se se considere de deobligat la asile acel prunc, carele pana la 1 Septembrie an. cur. a implinit anul al 3, al 4 si al 5. Despre acesti prunci se se faca, pre bas'a conscriptiunei, liste nominali. Dupa numele fiecarui prunc se se arete anul si diu'a nascerii, de aseminea dupa fiecare prunc in rubrica seperata, se se mai arete cá óre este, acasa séu aiuria, in continuu sub recerut'a ingrigire si priveghiare?

Din listele de conscriere, compuse astfelu in dóue esemplarie, antisti'a comunala se substérna un esemplariu la pt. Dta pana la finea lui Novembre an. cur., éra pt. Dta ve' constatá din listele intrate cá in fiecare comuna, de pe teritoriul comitatului, cáti prunci sunt obligati la asile, si cá dintre acestia cáti nu stau acasa séu aiuria, in continuu sub recerut'a ingrigire si priveghiare, si prin urmare din acésta cauza sunt obligati a cercetá scól'a de infanti séu asilul de baieti, va se dica pentru cari trebuie se se infintieze asemine institute. Despre rezultatul conscriptiunei se-mi faci nesmintit report detaiat pana la finea lui Decembrie an. curentu.

III.

Acel §. 4. din articolul de lege XV. dela 1891, pe care se baséza Inaltul Ministeriu, atât in provocarea sa de mai sus, cât si in cerculariu catra municipie, contine dispusetiunile acestea:

„Acolo, unde existe scóla de infanti séu asil de baieti, este detoriu fiecare parinte séu tutor se-si trimite in acel institut fiul séu pupilul de 3—6 ani, afara numai de acel cas, in care dovedesce cumca pruncul acasa séu veri unde aiuria are parte de recerut'a ingrigire séu priveghiare.

„Acel parinte séu tutor, carele dupa provocarea de la competintea comisiune inspectiunatória, nu dovedesce cá pruncul séu pupilul este sub ingrigirea receruta, si totusi nu-l trimite in scól'a de infanti séu in asilul de baieti, va fi pedepsit de antisti'a comunala cu 10 pana la 50 cruceri, eiectandu-se pedéps'a gradat si repetindu-se in favórea casei dela scól'a de infanti séu de la asilul de baieti.“

IV.

Din testul legii si din ordinatiunile ministeriali, citate pana aici, invederéza ca legea obliga pre parinti si tutori, se-si trimite pruncii si pruncele séu pupilii in asilul de baieti, daca nu-i pot ingrigi si priveghiá acasa séu aiuria in mod corespundietoriu. Unde parintii séu tutorii dovedesc cá ei insisi pórtá grige de ajuns de pruncii si pruncele séu de pupilii lor, acolo incéta obligamentul de a-i trimite la asil, dar se recere ca acésta dovéda se se pro-

duca la compunerea conscriptiunei pentru a se induce in rubric'a anumita spre acest scop.

Legea si ordinatiunile lasa in voi'a parintilor, cum vor acestia se essercieze ingrigirea amintita si priveghiarea, fie acasa fie aiuria; nu-i léga neconditionat de asile, numai pretinde se fie ingrigirea de ajuns.

Va se dica, obligamentul strict de a-si trimite pruncii la asile, privesece numai pre acei parinti cari, in nesciintia séu neputinti'a lor, nu sunt in stare a purtá grigea de fiii lor.

Cand prin acést'a Te poftim pre pt. Dta ca presintea scrisóra nóstra — din carea Ti comunicám un numer recerut de esemplarie tiparite — s'o inparti tuturor oficielor parochiali submanuate, Te provocám totodata se-i indemni si se-i avisezi pre on. preoti a dá mana de ajutoriu antistiilor comunali la facerea conscriptiunilor amintite, si se-i lumineze pre parinti despre dreptul lor, ce li este acordat prin lege, ca adeca si insisi densii pot portá grigea receruta pentru fiii lor.

Arad, din siedinti'a consistoriala dela 25 Septembre 1891.

Ioanu Metianu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Congresulu nationalu bisericescu.

Siedinti'a I. tinuta la 1/13 Octomvre.

Dupa terminarea s. liturgii si invocarea santului Duchu, membrii congresului intruniti in numeru considerabilu in biserica din cetate, asteptau cu incordare venirea Escelentiei Sale Inaltu Preasantitului Domnu metropolitu si a S. S. arhieriei la siedintia.

La intrarea in biserica Escelenti'a Sa, insotitu de ambii episcopi sufragani, a fost intimpinatu cu vii aclamari de „Se traésca“.

Escelenti'a Sa ocupa scaunulu presidialu si deschide siedinti'a prin o cuventare solemna, ce o publicam in fruntea foiei, cuventare, care a fost ascultata cu mare placere si incordata atentiune si care prin continutulu ei revarsa multa lumina asupra positiunei bisericee nóstre si asupra capului, care din fericire pentru noi, conduce biserica nóstra in aceste dile grele.

Deschidendu-se in modu serbatorescu siedinti'a, presidiulu designéza de notari interimali din cleru: Dr. Georgiu Popoviciu, Ignatiu Papp si Dr. Remus Rosica, ér dintre mireni pe deputatii: Georgiu Feier, Dr. Bologna, Zevedeiu Muresianu, Iuliu Novacu, Dr. Aurel Novac si Ioan Pap.

Presidiulu presentéza actele electorale intrate dela eparchii si list'a deputatiloru alesi si provóca pe deputatii presenti, cá la apelulu nominalu se-si presenteze credentionalele la birou. La apelulu nominal respund 54 deputati, dintre cari numai 2 nu au credentionale.

Prin presidiu si prin alti deputati si-au prezentat credentionalele 17 deputati.

In sensulu regulamentulu, actele electorale se impartu la trei sectiuni, avend sectiunea I. (archidieceesanii) a verificá pe deputatii din dieces'a Aradului, sectiunea II-a (aradani) a verificá pe deputatii din dieces'a Caransebesiului si sectiunea a III a (caransebesienii), a verificá pe deputatii din archidieceesa.

Cu acestea siedinti'a se inchee, anuntiandu-se siedinti'a procsima pe Mercuri la 11 óre si punendu-se la ordinea dilei rapórtele sectiuniloru.

Totodata se anuntia, ca siedintiele se vor tiené in sal'a comitatulu, cá cea mai acomodata si mai spatiósa sala.

Discursulu

pronunsiat de pàrintele comisariu consistorialu Iosifu Goldisiu la deschiderea sinodulu protopresbiteralu rom. gr. or. din Fabriculu-Timisiorii tinutu Mercuri in 7 Octomvre n. a. c.

Introducere. Când in calitate de comisariu consistorialu me presentai in acést'a biserica santa, si stau in fati'a unui sinodu compusu dintr'o inteligintia atât de distinsa, ar trebui se cer numai bunavointi'a DVóstra, spre a poté trece la obiectulu esmissiunei mele, daca statutulu organicu nu ar preserie: cá comisariulu consistorialu nainte de inceperea propriei sale afaceri, se celebreze sant'a liturgia cu chemarea santului Duhu, si se tiena o cuventare potrivita actului alegerii: o lucrare santa, la care cá delegatulu lui Ddiu, sum petrunsu de importanti'a detorintiei generale impuse de Apostolulu, carele dice: „Te juru inaintea lui Dumnedieu... predica cuventulu, staruesce la timpu favoritoriu si nefavoritoriu; mustra, cértá, indémna cu tóta indelunga rabdarea si invetiatur'a... fa lucrulu evangelistulu, implinesce servitiulu seu“ (III. Timot. IV. 1, 2, 5.). In consciinti'a acestei detorintie voiu se vorbescu in generalu despre biserica, ér in deosebi despre prestolu si amvonu, care cá parti esentiale ale bisericii un'a fara de alt'a nu pot stá, pre cum nu ne potemu inchipuí omu intregu fara minte si inima, nici progresu fara lumina si putere. Càci sciintiele si cultur'a inimei numai impreunate lumineza si incaldiescu pre omu, indemnandu-lu spre fapte bune, pre cum dice Ovidiu:... didicisse fideliter artes: emollit mores, nec sinit esse duos“. Va se dica: daca a invetiat cineva sciintiele cu temeiu deplinu si e strabatutu de ele, atunci ele poleesc si inblandiesc moravurile, si nu le lasa se fie mai multu aspre.

De astfel de cultura are trebuintia neaperata omulu, acést'a ni-o garantéza biserica prin rugatiunea altariului si predic'a amvonulu.

O Dumnedieule! care esti mare, mai mare decât lumea ta, si stralucit, mai stralucitu decât o miia de sori ai tei, — atinge sufletulu meu cu aburarea marimei tale, si trimite spre ochii mei o

radia din Oceanulu luminei tale!“ Ve rog se me ascultati!

Biserica. De vei cutrierá pamentulu — dice Plutarch — poti aflá orasie fara ziduri, fara palaturi, fara sciintie, fara avere si cunoscintia de bani, poti aflá de acele, care nici de pe nume nu cunosc gimnasiile si teatrele: dar orasiu in care se nu fie biserici si Ddiei; care se nu recurga la rogatiuni, la juramentu si la profetie; care se nu aduca jertfa pentru castigarea bunatatiloru si nu s'ar silí prin jertfe a indepartá de la sine relele, — unu asia orasiu inca nimenea nicairi n'a vediat. Ma eu cred, cá ar fi mai usioru a zidí unu orasiu fara fundamentu, decât se se póta infintiá si se sustee unulu fara de cunoscintia totala a Dumnedieiloru.

In consonantia cu Plutarch dice Cicero in tractatulu: De natura deorum (L. II. 4) „Haud scio, an pietate adversus deos sublata, fides etiam et societas generis humani et una excellentissima virtus, justitia, tollatur.“ Adeca: Nu sciu daca prin nimicirea pietatii catra Dumnediei, óre nu s'ar nimicí totodata credintia, societatea omenésca si cea mai mare virtute, dreptatea.

Cá cerbulu insetatu, ce cu ficatii inflacarati, cu limb'a aprinsa, cu gur'a cascata alérge la riurile cu apa, si când se intempla se le gasésca seci, vedindu-se insielatu, sbéra durerosu si umple padurile si livedile de sbieraturile sale: cu asemenea fortia, si cu setea unei asemenea dorintie nemarginite se duce si alérge vointia unui sufletu tormentatu catra culmea dorintielor, catra Dumnedieu.

Dar in religiunile din vechime vedem totodata copi'a spiritului aceluasi timpu; cá-ci religi'a fiind efluxulu naturei omenesci, aceste n'au potut vení in contradicere. Ómenii 'si inchipuiau pre Dumnedieu de o natura cu densii; lui Dumnedieu i atribuiau simtiu si gustu de al ómeniloru. Fantasi'a omenésca tot dupa modele pamentesci si-a formatu si imperati'a cerésca, carea adese-ori devine teatru discordiei intre Dumnediei, carii si in certele ómeniloru iau positi'a de partida. Asia Avram a crediat cá prin junghierea unicolui seu fiu aduce jertfa placuta lui Dumnedieu. Popórele Fenicie si ale Canaanului preste tot aduceau jertfa de ómeni; in Babilon nesatiiosului Baal pe langa tamâe si vite i sacrificau ómeni.

Desí Moise a redus jertfa la animale si frupte, totusi vedem cá Iefta jertfesce pre fic'a sa Iehovei; chiar si pe timpul intieleptului Solomonu aduceau jertfa prunci nevinovati.

Aflam urme destule despre asemenea jertfe si la popórele umanitare. Agamemnon spre a imblândi venturile si-a dat jertfa pre fic'a sa Ifigenia. Temistocle nainte de lupt'a de la Salamis a junghiat trei persi.

Romanii in deosebi la inceputulu republicei in tot anula aduceau jertfa de ómeni; Pompeiu a socotitu a imblândi pre Neptun prin aceea, cá a arun-

catu ómeni in mare; Octavian 300 de senatori a sacrificat pe altariulu lui Iupiter-Cesar.

Daca vom luá de a rondulu tóte popórele care au traitu inainte de Christosu, in tot locul nu vom vedé alta decât superstitiune si coruptiune morala.

Dar pre cum dupa intunereculu noptii, in care natur'a se pare amortita si trista, se ivescu la resaritu trasurile de focu, ce anuntia sosirea marelui Apolon. Incendiulu se maresce treptatu, orientulu se pare a fi tot in flacari: mai trece câtva timpu, si éta in fine se arata pe carulu seu de focu insusi imperatulu luminei si umple tot spatiulu:

Chiar asia s'au ivit Moise si profetii, pana ce „când a venit plinirea vremii“ a sosit Christosu, puterniculu reformatoriu, carele cu doctrinele sale divine a electrisat lumea, si tóte institutiunile omenesci le-a scuturat din temelii.

Imperatii nenumerate si puternice s'au inaltiat si érasí s'au cufundat in oceanulu celu nemarginitu al timpului. Numai imperati'a lui Christos susta neclatita. Elu a pus basa culturei universale; invetiatur'a lui este menita omenimei intregi, si biserica lui, cá si óre când corabi'a lui Noe, valorile lumii nu o pot inghití, cáci eternele lui principii i asigura vietia eterna.

El a fost inainte cu 1891 de ani la resaritu aceea stéua luminósa, care a prevestit religi'a iubirei si a humanismului; a condus pre filosofi, a imbucuratu pre pastori si a anuntiat mórte Irodilor insetati de sange omenesc.

Poporulu testamentului vechiu se socotia pre sine de poporu ales a lui Dumnedieu. Popórele clasice ale Heladei si Romei pre alte popóre cá pre barbare le despretuiau; stéu'a conducetóre la Bitleem dara a fost de mai mare insemnatate decât stálpulu celu de focu luminatoriu in pustia, cá-ci totodata a anuntiat perire acelor doctrine, ce faceau deschilinare intre om si om; a fost cobitórea coruptei societati, conduse de acele doctrine.

„Me puer Hebraeus, dives deus ipse gubernans, Cedere sede jubet, tristemque redire sub orcum.“

Adeca: „Unu pruncu din jidovi stapanesce preste Dumnediei cá Dumnedieu adeveratu, si pretinde cá eu se-mi paraseccu locul si se me re'ntore in lumea cea trista a intunerecului.“

Aceste cuvinte pronuntiate lui Augustu imperatulu de catra Oracululu lui Apollon le vedem implinite: Ierusalimulu s'a risipit, Aten'a si Rom'a arata numai suveniru triste din vechi'a lor marime. Popórele câte au primitu doctrina iubirei s'au consolidat, ér Christosu sta d'asupra a ori-ce marire lumésca. Crestinismulu nu e numai unu conceptu simplu alu spiritului omenescu, din contra elu este celu mai mare fapt dintre faptele ce esista, alu carui centru focalaru este Christosu celu vestitu de evangeliu. Socrate, Alexandru celu mare, Hannibal, Iuliu Cesar, Carolu celu mare, Ludovicu alu XIV-le, marele Na-

poleon si toti aceia, cari in viéti'a lor pamentésca s'au distinsu prin fapte epocale, dejá de multu au devenitu ómeni ai istoriei; jucandu-si rolele au lasatu aren'a luptei altor'a, cari inca o au parasitu; abia s'ar poté dice, cà peste unu genunche de omu se mai cugete cineva la ei dintre amicii séu invetiaceii lor.

Aprópe 19 sute de ani, de când s'a nascutu Christosu, de când elu s'a luptatu pentru rescumperarea neamului omenescu, pentru infliintiarea imperatiiei luminei si a humanismului, si inca si astadi sta elu in faci'a lumii pe terenulu de lupta; milióne de ómeni sunt si astadi gat'a a se jertfi pentru densul; pretotindenea e miscare pentru densulu; istori'a universala pre el nu l'a invins; posteritatea pentru densulu n'a sosit.

Alti intemeietori de religii nici idee n'au avutu despre acea iubire mistica, ce face esenti'a crestinismului; ce n'a potutu ajunge nici unu cuceritoriu din lume, lui Christosu i-a succesu deplinu: a fi iubitu si a redicá inim'a omenésca pana in sfer'a celor nevediate; fara ajutoriu materialu a face minuni: iubirea si numele seu a si-le eternisá in inimile ómeniloru nici unui cuceritoriu de popóre, nici unui infliintatoriu de religie inca n'a succesu, numai mantuatoriului nostru Isus Christosu.

Iubire! Tu suflare a Dumnedieirei, arom'a vietii, sant'a legatura a inimeloru inrudite! In tine 'si afla amicéti'a pre Angerul seu pazitoriu, muritoriulu in mijloculu amaritiuniloru pamentesci tie-ti póte multiami pentru cea mai multa bucurie si mangaere, — tu-l faci atentu, cà sufletulu lui e inruditu cu Dumnedieirea, cà trebue se nisúesca catra perfectiunea acesteia. Tu esti foculu adusu de noulu Prometeu pe pamentu, a carui potere si trainicie timpulu a tóte consumatoriu nici impuciná nici localisá nu le póte.

Prin doctrin'a lui Christosu faci'a lumii s'a schimbat; ori ce bunu si salutaru s'a intemplatu aprópe de 1900 de ani, numai bisericii lui Christosu se póte multiami. Societatea, care pana aci se compunea numai din domni si servi, ea a redicat'o la inaltimea spirituala, la egalitatea fratiésca si la libertate; pre femee, pre mama din starea cea dejositoare a sclaviei a facut'o educatóre si angeru pazitoriu prunciloru sei; consacrat-a viéti'a familiara, facend comuna si suportabila sarcin'a vietii si a lucrului; prin legea iubirei deaprópelui imbratisiat-a intrég'a omenime cá pre pruncii aceluiasi parinte. Civilizatiunea crestina strabate mereu si in acele parti ale lumii, unde cei mai tari cá fiere selbatice navalescu asupra celoru slabi, si legandu-i siruri unulu de altul i deportéza in piatile de sclavi, fara crutiare si pentru totdeun'a lipsind pre fii de tata si pre surori de frati.

Poterea si forti'a religiei crestine e nemuritóre, càci emanéza de la Dumnedieu; este stânc'a despicata din munte, ce — dupa Daniil profetulu —

a sfarimatu figur'a vediuta de Nabucodonosor; este lumina si potere venita de la sórele celu intielegetoriu; este legatura santa intre Dumnedieu si omu, descoperita omului de Is. Christosu.

Biserica este dara totalitatea crestiniiloru, cari tienu si marturisescu neschimbata invetiatur'a data de Christos, predicata de Apostoli, apoi esplicata si formulata de sínódele ecumenice; ea — dupa definiti'a lui Ioan Gura de auru — este o corabie santa; catargulu ei, ce-si inaltia gloriosulu seu vêrfu pana la ceriu, este vindicatoriulu lemnu alu crucii, de pe care vilvaescu vintrelele invetiaturei evangelice, umfiate de aburarea Duhului sant; cârm'a ei este credinti'a, anghir'a sperantia; proprietariulu Is. Christosu cârmaciulu Petru cu ceialalti apostoli, pre cari ii inlocuescu Arhieriei; vislarii séu rudarii statatori la comand'a cârmaciului sunt preotii; caletori sunt corurile credinciosiloru, cari prin viforosulu Ocean alu acestui timpu plutescu catra limanulu unei vietii mai fericite.

Altariulu. Altariulu 'si are originea de la ara séu jertfelniculu intrebuintiatu de strabunii nostri romani. De ara comuna inse se deosebiá altara séu altariulu pe care se aducea jertfa cruntata Dumnedieiloru superiori. Acest'a este la noi crestinií inlocuitu prin prestol séu tron, pe care se aduce jertfa necruntata; este elu din pétra si e capulu zidirei, precum si Christosu dupa Pavel Ap. (I Cor. 10) erá pétra si este capulu bisericii (Colos. 1 si 3). Més'a, la care a celebratu Christosu misteriu cinei din urma, a fost primulu prestolu crestinescu; in timpulu persecutiuniloru serviau de prestole si morminturile martiriloru. In seclulu alu IV-lea prestolulu a inceputu a se zidí din pétra. Fiind prestolulu loculu principalu, si santirea lui e lucrulu principalu alu episcopului.

Plato ne spune, cà pentru omulu virtuosu nimic nu e mai frumosu si mai bunu, prin ce i se póte promová fericirea vietii, decât prin jertfa si rugatiune a onorá si a stá in legatura cu Dumnedieu; dreptu aceea toti ómenii intiepleti nainte de ori-ce intreprindere mare séu mica chiama pre Dumnedieu intru ajutoriu.

Moise profetulu, nainte de a plecá catra pamentulu promisiunei, a petrecutu in singuritate rugandu-se pe muntele Sinaiului. Isus Christosu nainte de a incepe actulu maretiu alu rescumperarii némului omenescu a petrecutu in partile Iordanului isolat de lume 40 de zile cu postu si cu rugatiune. Tot asia Ilie profetulu; Ioan botezatoriulu si toti sfintii lui Dumnedieu.

Numa Pompiliu, regeneratoriulu Romei, tóte órele sale de repausu si-le petrecea in servitiulu Dumnedieiloru. Câte odata parasiá sgomotulu cetatii, se retragea in singuritate, si-l vedea omulu umbland singuru prin padurile si vaile sante ale Egeriei, unde invetiá el inalt'a sa intiepletiune si i-se descoperiau lucruri, care pentru alti muritori remanu ascunse.

Scipio Africanulu, carele in mai mare mesura

a redicatu nimbulu Romei, in tóta viéti'a sa de nici unu lucrú publicu ori privatu nu s'a apucatu pana nu a petrecutu mai anteu câtva timpú in biserica rugandu-se pentru succesu la întreprinderea ce i stá înainte.

Când Stefanu celu Mare isi scapá poporulu prin vitezele sale lapte, când întregulu poporu inaltia rugatiuni f-rbinti catra ceriu pentru maritulú Voevodu, acest'a departe de a se mandri de propriele sale fapte, petrecea dile întregi in postu si rugatiune, si meditá asupra munciei ce avea inca de muncitu pentru a poté ajunge la scopul propusu.

In specialu la romani, dupa regul'a generala: „A Iove principium, in Iove finis“, cum am dice: „Tóte lucrurile bune se încep cu rugatiune,“ adunarile poporului consultarile senatului, tóte întreprinderile resboinice, jocurile publice, inca si teatrulu se incepea cu rugatiune; consuli si toti oficiantii publici 'si incepeau activitatea cu rugatiune in biserica lui Iupiter din Capitoliu.

Câci nimicu nu este mai puternicu decât rugatiunea. Unu imperatu in haina de porfira nu este mai maritu decât rugatoriulu, pre carele 'l impodobesce vorbirea cu Dumneideu.

(Va urmá.)

Protocolulu

siedintiei adunarei invetiatoriloru rom. gr. or. a despartimentului cercualu din tractulu protopresbiteralu alu Buteniloru tienuta la 16/28. Aug. 1891. in Buteni.

P. 1. Conform dispositiuniloru Venerabilului Consistoriu edate prin „Manducere“ de sub nrulu 2235/1890. in privinti'a adnariiloru invetiatoresci, si conform aceeași manducere p. VII. §. 3. adunarea despartimentului cercualu din protopresbiteratulu Buteniloru, fiind convocata pe diu'a sus semnata, la care invetiatorii presentandu-se in numeru frumosu, invetiatoriulu din Buteni Georgie Popoviciu bineventedia pre membrii presenti si deschide siedinti'a.

P. 2. Conformu programei dilei se purcede la constatarea membriloru presenti, aflandu-se de fatia 28 invetiatori.

P. 3. Se purcede apoi la constituirea despartimentului. De presiedinte adunarea alege cu unanimitate pre Pré Onoratulu Domuu Constantin Garbanu protopresbiteru in Buteni.

P. 4. La propunerea membrului Georgie Popoviciu se alege o comisiune de 3, cá se invite pre presiedinte la adunare, ér pana la sosire siedinti'a se suspinde.

P. 5. Sosindu comisiunea esmisa in frunte cu presiedintele, adunarea 'lu primesce cu strigari de „se trásca“ ér presiedintele multiamindu ocupa loculú presiedialu si prin o vorbire plina de invetiaturi redeschide siedinti'a.

P. 6. Dupa redeschiderea siedintiei, se continua la constituirea mai de parte a despartimentului, alegendu-se de vice-presiedinte: invetiatoriulu din Buteni Georgie Po-

poviciu, de notariu: Nicolau Boscaiu inv. din Bodesci si Petru Popa inv. din Ciliu, de cassariu: inv. din Dieciu Vasilie Suciú, de controloru: inv. din Nadasiu, Mihaiu Voluntiru si de bibliotecariu: inv. din Buteni Ioanu Lucaciu.

P. 7. Conform programei se pune la tapetu „Tractarea Istoriei“ la care s'a insinuatú M. Vidu inv. din Cuiéd, care ocupandu loculú destiuatu, da cetire tractatului seu, si ascultatú fiindu cu placere, adunarea decide a se alaturá la protocolulu sub b).

P. 8. In privinti'a criticeloru, la propunerea inv. Romulu Bortosiu sprijinita de V. Suciú se decide, cá fiecare criticantu se-si formuledie critic'a in scrisu, carea se o predee la notariu se o acluda la tractatu.

P. 9. Urmédia disertatiunea invetiatoriului N. Boscaiu „Despre scóla si factori ei“ in legatura cu o prelegere practica referitóre la „introducere in Istorie,“ care dupa cetire, adunarea decide a-se acluda la protocolulu sub lit. c).

P. 10. La tractarea constitutiunei, inv. N. Boscaiu, aretând directiv'a la propunerea ei in scóla, face propunere cá pentru acestu obiectu se se insinueze inca de acum propunetori cu prelegeri practice, cá se se póta tractá la adunarea procsima; ér presiedintele adunarei invita pre cari ar dorí a prelege din acestu obiectu, in urm'a careia se insinua invetiatorii: Ioan Lucaciu si Terentiu Popa.

P. 11. La propunerea inv. N. Boscaiu se alege o comisiune, carea se pregatésca unu proectu de regulamentu pentru afacerile interne ale despartimentului, constatátóre din inv. R. Bortosiu, N. Boscaiu si V. Suciú.

P. 12. Venindu la discuta tax'a de membru alu despartimentului, adunarea decide ca tax'a se fie de 50 cr. de membru.

P. 13. Cu privire la bibliotec'a despartimentului, inv. N. Boscaiu face propunere cá bibliotecariulu se deschida o lista pentru contribuii benevole cu opuri, ér adunarea decide si autorisédia pre bibliotecariu a deschide list'a si despre succesu, se faca reportu procsimeii adunari.

P. 14. Cu privire la tienerea procsimeii adunari, inv. T. Popa din motivulu, ca constitutiunea cá obiectu de invetiamentu fiind pusa la ordinea dilei inca pentru adunarea de adi tractarea ei, inse din caus'a scurtimei timpului in care a fostu convocata nu s'a potutu pertractá, — face propunere, ca adunarea despartimentului se fie convocata inca in anulu curentu, ér adunarea primindu propunerea decide: cá procsim'a adunare se se tiená in 17/29. Octomvrie a. c. in comun'a Siebisiu, cu urmatóre programa:

- a) Cetirea si desbaterea regulamentului,
- b) tractarea constitutiunei,
- c) deciderea timpului si a locului, urmetórei adunari,
- d) propuneri eventuali.

P. 15. Inainte de inchiderea siedintiei, la propunerea inv. R. Bortosiu adunarea esprima multiemita protocolara Prea On. Dnu protopresbiteru Constantinu Garbanu, cá presiedinte, pentru interesarea si bunavointi'a cu care a condusu adunarea.

P. 16. Presedintele, multiamindu membrilor pentru zelulu manifestatu cu acésta ocaziune, indemnandu-i si mai departe a inaintá pe calea invetiamentului, declara siedinti'a de inchisa.

P. 17. Pentru autenticarea protocolului se alege o comisiune constatátore din invetiatorii: G. Popovicu, I. Lucaciu, T. Popa si M. Vidu.

D. c. m. s.

Constantinu Gurbanu, m. p. **Nicolau Boscaiu, m. p.**
protopresbiteru, presiedinte. not. I.

S'au autenticatu prin comisiune:

Buteni, la 28. Augustu 1891. n.

Terentiu Popa, m. p. *Georgiu Popovicu, m. p.*
vice-presiedinte.

Michailu Vidu, m. p. *Ioanu Lucaciu, m. p.*

D I V E R S E.

* **Himenu.** Dlu Dr. W. Rudow si-a celebratu cununi'a cu d-siór'a Lucreti'a fic'a pàrintelui protopresbiteru Petru Suciú din Ucurisiu in 29 Sept. a. c. Felicitările nóstre!

* **Himenu.** Dlu Alexu Turicu, inv. in Barateazu si-a incredintiatu de fitóri'a socia pe dsiór'a Zorc'a fic'a rep. inv. din Kétfel Georgiu Babricu. — Felicitările nóstre!

* **Multiamita publica.** Subscriulu in numele comitetului parochialu gr. or. romanu din Chelmacu, protop. Lipovei — vin si pe acésta cale a esprimá multiamit'a nóstra conlocutorului Teodoru Munteanu comerciantu in locu, precum si sociei Dsale Emili'a nasc. Kis, cari din unu indemn u adevratu crestinescu si nobilu, au imbogatis s-t'a nóstre biserica in patru renduri, — si anume: In anulu trecutu cu icón'a prasnicala „Nascerea Précuratei“; — in anulu acesta apoi cu unu Octoich frumosu legatu, cu unu stihariu coloratu, pentru cetitorii Apostolului; ér la serbatórea „Nascerea Précuratei“ din anulu acesta ne-a suprins cu unu masai pentru prestolu, cá si care biserice'a nóstre pana adi n'a mai avutu; tóte acestea in pretiu de 30 fl.; pentru cari fapte nobile si demne de imitat rogam pre celu Atotputernicu, cá primind darurile si jertfele aduse pentru impodobirea si in-frumsetiarea altariului Dlui, se i-le resplatésca cu bine si fericire pana la cele mai adenci betranetie cá si cu alta ocaziune se mai póta face astfetiú de fapte demne de imitatu. — Chelmac, la 10/22 Septemvire 1891. — **Georgiu Rusu,** parochu gr. or. rom.

* **Anunciu literariu:** *A aparutu „Calendariu pe anulu 1892“ formatu octavu pe 138 pagine si se afla de vediare cu 30 cr. v. a. in tipografi'a diecesana si in tote librariile mai insemnate. Cei ce primescu spre vendiare esemplarie mai multe li-se acorda rabatu avantajos.*

Concurse.

In lips'a de recurenti nepotendu-se efeptu'i alegerea de invetiatoriu la class'a I. de baeti in **Igrisiu** (Egres), comitetulu paroh. gr. ort. din acésta comuna in siedinti'a sa tienuta la 22 Septemvire a. c. st. v. a hotaritu publicarea de nou a concursului cu terminulu de alege pe **27. Octomvire a. c. st. v.** pe langa emolumintele urmátore: 250 fl. v. a. bani solvindi in rate lunari anticipando, — 40 chible (20 sinice) grâu, — 50 fl. v. a. anualminte pentru cortelu pana cand ii se va poté dá cortelu grauitu; — 10 fl. anualminte pentru sripturistica si participarea la conferintie; — si dela inmormentari unde va fi poffitu 50 cr.

Invetiatorii priceparatori de note, carii seiu conduce corulu vocalu, vor fi preferiti.

Doritorii de a ocupá acestu postu, sunt avisati a-si subscrerne recursele Prea On. Domnu Protopresbiteru si insp. de scóle Paulu Miulescu, in Banat-Comlosiu cottulu Torontalu, instruite conform stat. org. si regulamentului de invetiamentu, pana la terminulu indicatu, avend totodata recurrentii pana atunci a se presentá in vreo Domineca ori serbatóre la st'a biserica spre a-si aretá destertitatea in cantare si tipicu.

Datu dia siedinti'a comitetului parochialu rom. gr. or. tienuta in Igrisiu la 22 Septemvire 1891.

Comitetulu parochialu.

Virgiliu Negru, m. p.
pres. com. par.

Panaiot Boerescu, m. p.
not. com. par.

In contielegere cu mine: **PAULU MIULESCU, m. p.**
protopresviteru si inspectoru de scóle.

—□—

Conform decisului comitetului parochialu dto 1/13. Septemvire a. c. se deschide concursu pe postulu invetiatorescu dela clas'a inferióra devenita vacanta prin abdicarea fostului docinte, totdeodata si pe class'a superiora vacanta prin mórtea invetiatoriului din comun'a **Valoaniu**, cotulu Torontalu cu terminu de alege pe **26 Octomvire a. c. (s. Dimitrie)**.

Emolumintele anualu suntu la fiecare classa câte: 200 fl. v. bani; 40 chible de grâu; 2 lantie pamentu arator; 12 fl. 50 cr. pentru conferintia; 10 fl. pentru sripturistica; 3 stangeni de pae si 5 stangeni de lemne, din care are se fie incaldita si sal'a de invetiamentu; quartir liberu cu gradina de legumi; ér dela inmormentari unde va fi poffitu câte 30 cr. v. a.

Doritorii de a ocupá aceste posturi suntu rogati a-si substerne concursule conformu regulamentului P. O. D. Protopresbiteru si inspectoru scolaru Paulu Miulescu in B.-Comlosiu pana la terminulu indicatu, presentandu-se in vre-o Domineca séu serbatóre a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu.

Datu in siedinti'a com. parochialu tienuta la 1/13 Septemvire 1891.

Stefan Oprian,
presiedinte.

In contielegere cu mine: **PAULU MIULESCU, m. p.**
protop. si inspec. scol.

—□—

Pentru statiunea invetiatorésca de class'a I de baeti din **Ecio'a-romana**, inspectoratulu B.-Comlosiu, cottulu Torontalu, se escrie concursu cu terminu de alege pe **27. Octomvire a. c. st. v.** cu urmátorea dotatiune:

Salariu in bani 300 fl. v. a.; 40 fl. pentru cortelu; 12 fl. pentru conferintie si 5 fl. pentru sripturistica; competentii au a-si trimitte recursele loru instruate cu testimoniú de preparandie, de calificatiune, din limb'a romana si magiara, Prea On. Dnu Paul Miulescu, inspectoru sco-

laru in Nagy-Komlós, cotulu Torontalu. — Cei cu 4 clase gimnasiale si cunoscerea notelor vor fi preferiti. Si pana la alegere au a se presentá in St'a biserica pentru a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu.

Ecic'a-romana, la 22. Septemvire 1891.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. prot. inspectoru scol.

—□—

Se escrie pentru unu stipendiu anualu de 120 fl. un'a suta douedieci floreni v. a. din **fondatiunea „Faur“ dela Orade.**

Sunt indreptatiti a recurge tinerii romani gr. or. cari studiaza la atare gimnaziu, la scoli reale, pedagogii, teologie, tehnica, academie sau universitate.

Sunt preferiti cei din famili'a Faur si Poynár.

Recursele au a se ajustá cu 1) carte de botezu, 2) testimoniu scol. cu calculu eminent din anulu premergetoriu scol., 3) atestatu de seracie 4) atestat despre starea sanitara, si 5) respectivii desceadenti din familiile preferite se dovedesca descendentí'a.

Recursele se se substérna la venerabilulu Consistoriu rom. gr. or. din Orade pana la **18.30 Octobree 1891.**

Arad, 25 Septemvrie v. 1891.

Ioanu Metianu, m. p.

Episcopulu Aradului.

—□—

Pentru indeplinirea postului invetiatorescu din comun'a **Labasintiu** — inspectoratulu Lipovei — se escrie concursu cu **terminu de 30 zile dela prim'a publicare.**

Emolumintele sunt:

1. In bani gata 84 fl. v. a.
2. In naturale 18 Hectolitre, jumetate grâu si jumetate cucuruзу in valóre de 75 fl. v. a.
3. 32 metri lemne, din cari se va incaldí si sal'a de invetiementu.
4. Pentru elisa 20 fl.
5. Pentru 50 Klgr. sare 6 fl.
6. Pentru conferintia 6 fl.
7. Pentru scripturistica 6 fl.
8. 4 jugere livada, in valóre de 40 fl.
9. Cortelu liberu in edificiulu scolaru cu gradina.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au a tramite recursele lor, instruite conform recerintiilor legali sustatóre si adresate comitetulu parochialu din Labasintiu, subscrisului Inspectoru scolaru in B.-Lippa, pana la terminulu aretatu mai sus; ér pana la diu'a alegerei, recurrentii se se presinte in st'a biserica din Labasintiu, spre a se face cunoscuti poporului si a-si aretá desteritatea in cantu si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: VOICU HAMSEA, m. p. protop. inspectoru scolaru.

—□—

Pentru deplinirea postului de invetiatoriu dela scól'a romana gr. or. din Comun'a **Luncsiór'a**, tractul Pestesiuului se escrie concursu cu terminu de alegere pe **26 Octomvire (7 Ncemvre) a. c.**

Emolumintele sunt:

- 1) In bani gat'a 300 fl. v. a.
- 2) Cortelu care inca nu e terminatu cu gradin'a scólei.

3) Pentru lemne de incalditu 20 fl.

Doritorii de a ocupá acésta statiune suntu pofiti a-si adresá petitiunile lor subscrisului protopresviteru Lugasiulu de sus p. u. Élesd pana in 25. Octomvire provediute cu documentu despre absolvirea cursuriloru pedagogice, si cu testimoniu de cualificatiune.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu TEODORU FILIPU, m. p. protopresv.

—□—

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca vacanta din **Darvasiu**, inspectoratulu Oradii-marî, cu terminu de alegere pe **23 Octomvire (4 Ncemvre) 1891.**

Emolumintelu suntu:

- 1) Cortelu liberu cu gradina de legume; pretiuite 30 fl.
- 2) Pamentu aratoriu si fenatiu 23 jugere éra pasiunatu 4 jugere pretiuite 195 fl.,
- 3) Dela 40 prunci deobligati la scóla, dela fiecare câte una mesura grau, 40 cr, si câte unu puiu ori 25 cr. tóte la olalta 87 fl.
- 4) Didactru dela pruncii deobligati la scóla 12 fl.
- 5) In rescumperarea trestiei de incalditu 10 fl.
- 6) Pentru cantoratu 5 cubule grau si 5 cubule orzu. 50 fl.
- 7) Venitele cantorale din stole 25 fl. De totu: 409.

Se obsérva contributiunea erariala dupa pamentulu invetiatorescu are se o solvésca alegendulu invetiatoriu.

Recursele instruite conformu prescrieloru statutului organicu si adresate comitetulu parochialu din Darvasiu se se trimita subsemnatului in Oradea-mare pana in 20 Octomvrie vechiu a. c. avendu recurrentii pana la alegere a se presentá in vre-o Dumineca ori serbatóre in St'a biserica din Darvasiu spre a-si aretá desteritatea in cantari si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: TOM'A PACALA, m. p. protopopu inspectoru scolaru.

—□—

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca vacanta din **Toboliu**, inspectoratulu Oradii-mari cu terminu de alegere pe **20 Octomvire (1 Ncemvre) 1891.**

Emolumintele suntu:

- 1) Cortelu cu gradina de legume pretiuite in 30 fl.
- 2) $\frac{1}{2}$ sesie pamentu aratoriu (13 jug. catastrale) in pretiu de 260 fl.
- 3) Dreptulu de pasiunatu pentru 9 vite 18 fl.
- 4) Plata in bani si pentru lemne 51 fl 50 cr.
- 5) Pentru adusulu lemmelor din padure 2 orgii (4 metri) comun'a va dá trasurile de lipsa pretiuite in 20 fl.
- 6) 15 cubule bucate, grau, orzu si cucuruзу 70 fl.
- 7) Venitele cantorale 20 fl. de totu 469 fl 50 cr.

Se obsérva: ca contributiunea erariala dupa pamentulu invetiatorescu precum si aperarea de apa are se o solvésca invetiatoriulu alegendulu.

Recursele instruite conformu prescrieloru statutului org. si adresate comitetulu parochialu din Toboliu se se trimita subsemnatului in Oradea-mare pana in 17/29 Octomvrie a. c. avendu recurrentii pana la alegere a se presentá in vre-o Dumineca ori serbatóre in St. biserica din Toboliu spre a-si aretá desteritatea in cantari si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: TOM'A PACALA, m. p. protopopu, inspectoru scolaru.

—□—